

Teadusest ühe ja teise kandi pealt

Urmas Siigur – Eesti Arst

Eesti Arst on ainus eestikeelne eelretsen-seeritav meditsiiniline teadusajakiri. Selle missioon on edendada arstiteaduslikku uurimistööd, vahendada uut teadusinfot ja kliinilist kogemust, käsitleda tervishoiu aktuaalseid küsimusi ja arendada meditsiini-keelt. Seda missiooni on ajakiri nüüdseks ka pea sajandi jooksul täitnud. Oma igapäevatoimetamises ei mõtle me aga just sageli, mis on teadus ja kes on teadlane. Käesolevas ajakirjanumbris on neid sõnu kasutatud ilmselt sagedamini kui iial varem.

Teaduseusku inimesena on arstikunst ja teadus olnud minu jaoks alati lahutamatud, ja kuna mu tööne elu on olnud suuresti seotud akadeemilise haiglaga – kliinikumiga –, on minu kujutluses ka haiglatöös ravi ja teadus ühe terviku osad. Samas ei ole teadus ja uurimistöö kindlasti mitte ainult ülikoolihaigla roll ja vastutus, selle kandpind on oluliselt laiem.

Saatsin Eesti kolme suurema haigla – TÜ Kliinikumi, Põhja-Eesti Regionaalhaigla ja Ida-Tallinna Keskhaigla – teadus- ja arendustöö juhtidele palve valgustada ka meie lugejaid nende mullusest teadustegevusest. Minu suureks heameeleks nõustus prof Peep Talving, kes on minu silmis üks klinitsisti, teadlase ja õpetaja koondkujudest, kirjutama sellesse numbrisse ka temaatilise juhtkirja ning samasse sai häälestatud intervjuu kliinikumi juhatuse vastse liikmega teadus- ja arendusalal prof Joel Starkopfiga. Ja nii saigi seda juttu teadusest ühtede kaante vahele päris palju ning see kollaaž on üsna kirju. Eks teadust saabki mitmeti mõista ja erinevates keskkondades ongi tal pisut erinev pale.

Vikipeedia defineerib teadust kui süstemaatilist inimtegevust, mis on suunatud püsiväärtusega teadmiste saamisele, süstematiseerimisele ja rakendamisele, kasutades teaduslikku meetodit – reeglite süsteemi, mis tagab saadavate teadmiste võimalikult suure objektiivsuse ja kontrollitavuse. Teaduses, erinevalt spordist, ei ole erinevaid liigasi, kuid erinevaid vaateid ja lähenemisi kindlasti on, tulenevalt nii suhtumisest kui

ka võimalustest. Ja vaadates ka eeltoodud definitsiooni, on erinevatel tegevustel teineteist täiendav väärtus. Teadmistel ilma rakenduseta ja rakenduspõhise tõenduseta ei pruugi tihtipeale väga palju püsiväärtust olla.

Kõik kolm suurhaiglat kajastasid oma mullust teadus- ja arendustegevust veidi erinevalt. Ootuspäraselt tegi seda kõige akadeemilisemal viisil – lakooniliselt bibliomeetriliste andmetega – kliinikum. Ja nende tulemuste üle võib uhke olla mitte ainult kliinikum, vaid kogu tsunft. Nii nagu iga püramiid saab kõrgusse kasvada vaid laial põhjal, on see ka meditsiiniteaduses ja see baas on meil kandev. Ka teised teevad tublit tööd, mõlemad haiglad pisut omamoodi ja ehk suurema rõhuasetusega arendustegevusel.

Kaitseväge suurõppuse moto „Iga okas loeb“ sobib hästi ka teadusilmas toimuvat kirjeldama, olgu selleks okkaks siis artikkel New England Journal of Medicine'is või Eesti Arstis või hoopistükkis ravijuhendi koostamine, mis on teadmiste süstematiseerimisel põhinev rakenduslik teadustegevus. Areng saab olla vaid astmeline, esimesel katsel ei saa enamasti üle kahemeetrise plangu hüpata. Kui tõsisel teemal võib nalja heita, siis meenutaks mõõganeelaja Alfredot Astrid Lindgreni raamatust „Rasmus, Pontus ja Lontu“: tuleb peale hakata, kui veel väike oled, ja neelata nõõpnõelu. Või teisisõnu: kes Eesti Arsti ei kirjuta, see Lancetisse ei pääse.

Eesti teadus tervikuna on maailma kümne parima teaduse seas selle põhjal, kui palju avaldatakse rohkelt tsiteeritavaid artikleid, ja kliiniline teadus on siin esirinnas. See on saavutatud tänu laiale baasile ja tõsiteadlaste ning klinitsistide, samuti erinevate asutuste sujuvale koostööle, mida on tehtud eeskätt mitte artiklilise ja -võidujooksu pärast, vaid selleks, et (laenates pool tsitaati prof Talvingult) aidata kaasa „suurima lisaväärtuse loomisele meie haigete parimaks raviks ja teaduse arenguks“.

Urmas Siigur